

GUIA PRÀCTICA PER A LA PRESENTACIÓ DE TREBALLS ESCRITS

Continguts extrets de:

MESTRES, Josep M. [*et al.*] *Manual d'estil: la redacció i l'edició de textos.*
Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu
Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat, 1995

SUMARI

1	LES PARTS DEL TREBALL	4
	<i>1.1 Principis del treball.....</i>	<i>4</i>
	<i>1.2 Cos del treball .....</i>	<i>5</i>
	<i>1.3 Finals del treball .....</i>	<i>5</i>
2	ELS TIPUS DE LLETRA	8
	<i>2.1 Rodona.....</i>	<i>8</i>
	<i>2.2 Cursiva .....</i>	<i>9</i>
	<i>2.2.1 Atestació (o reproducció exacta) .....</i>	<i>9</i>
	<i>2.2.2 Disjunció (o anotació fora de text) .....</i>	<i>11</i>
	<i>2.2.3 Insistència (o posada en relleu) .....</i>	<i>11</i>
	<i>2.3 Versaleta.....</i>	<i>12</i>
3	ALGUNS SIGNES DE PUNTUACIÓ	13
	<i>3.1 El punt .....</i>	<i>13</i>
	<i>3.2 Les cometes.....</i>	<i>14</i>
4	BIBLIOGRAFIES. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	144
	<i>4.1 Elements de les referències bibliogràfiques .....</i>	<i>144</i>
	<i>4.1.1 Autoria o responsabilitat principal .....</i>	<i>144</i>
	<i>4.1.2 Títol .....</i>	<i>155</i>
	<i>4.1.3 Edició.....</i>	<i>16</i>
	<i>4.1.4 Dades de publicació o peu d'impremta .....</i>	<i>16</i>
	<i>4.1.5 Importància material.....</i>	<i>166</i>
	<i>4.1.6 Col·lecció .....</i>	<i>166</i>
	<i>4.2 Referències de parts de monografies o publicacions en sèrie.....</i>	<i>166</i>
	<i>4.3 Esquemes de les referències bibliogràfiques més usuals .....</i>	<i>177</i>
	<i>4.3.1 Monografies.....</i>	<i>177</i>
	<i>4.3.2 Publicacions en sèrie .....</i>	<i>177</i>
	<i>4.3.3 Parts de monografies .....</i>	<i>188</i>
	<i>4.3.4 Parts de publicacions en sèrie.....</i>	<i>188</i>
	<i>4.3.5. Recursos electrònics.....</i>	<i>19</i>
	<i>4.4 Llistes de referències bibliogràfiques.....</i>	<i>20</i>
	<i>4.5 Les citacions bibliogràfiques.....</i>	<i>20</i>

1 Les parts del treball

1.1 Principis del treball

En els principis del treball (la part inicial) s'inclouen la portada, el sumari i la introducció.

a) LA PORTADA

En la portada cal que hi consti el títol, el nom de l'autor i la data de finalització del treball. És opcional fer-hi figurar el lloc de redacció.

L'elecció del títol és més difícil del que sembla a primer cop d'ull. Ha de ser clar i orientatiu, ha de resumir el contingut del treball i ha de ser relativament breu (si cal, s'hi pot afegir un subtítol que n'especifiqui més el contingut).

b) EL SUMARI

El sumari és l'índex dels capítols del treball. Se sol posar al principi, abans de la introducció. S'hi exposen el mateix ordre en què apareixen en el treball, seguint les grans divisions en què està estructurat, amb els títols i subtítols, seguits del número de pàgina corresponent. S'hi inclou des de la introducció fins als annexos, si n'hi ha.

Actualment s'utilitza cada cop més la numeració decimal dels capítols. Es pot reflectir la jerarquia dels títols combinant diversos tipus de lletra: minúscules, majúscules, negreta, versaleta, cursiva, etc.

Exemple d'inici d'un sumari:

Sumari	
1. INTRODUCCIÓ.....	2
2. ORIGINAL.....	14
2.1 <i>Parts</i>	15
2.2 <i>Presentació</i>	15
2.2.1 <i>Fulls</i>	16
2.2.2 <i>Espais</i>	17

c) LA INTRODUCCIÓ

La introducció és la part inicial del treball que constitueix la preparació o la presentació del contingut del treball. S'hi exposen i s'hi especifiquen els límits establerts per l'autor, s'hi explica la motivació i l'objecte del tema.

També s'hi poden explicar els objectius del treball, les hipòtesis plantejades i el mètode de recerca que s'ha aplicat. Si aquests continguts no s'exposen en la introducció s'haurà de fer un capítol específic en aquest primer apartat del treball (abans de començar el cos del treball).

1.2 Cos del treball

S'anomena *cos del treball* la part on l'autor exposa la matèria objecte del treball. N'és, doncs, la part més important i generalment la més extensa. Es divideix en dues parts principals:

a) DESENVOLUPAMENT

En aquesta part es descriu i s'explica el contingut del treball. És dividida en capítols, que distribueixen i estructuren les matèries de què tracta. Cal que siguin més o menys homogenis. Han d'anar precedits d'un títol que, a més d'especificar-ne el contingut, contribueixi a aclarir i classificar les idees generals del treball. Els capítols han d'estar numerats per facilitar les referències que es facin a l'interior de l'obra.

b) CONCLUSIONS

Les conclusions constitueixen una de les finalitats del treball científic. En aquesta part del treball s'han de donar els resultats de la descripció i l'estudi de les matèries tractades, exposant les dades positives i negatives que se n'han deduït i els problemes que poden haver quedat pendents.

1.3 Finals del treball

Els finals del treball són totes les parts que segueixen el cos del treball i el completen. Les més usuals són els annexos, els índexs i la bibliografia. De vegades també s'inclouen en aquesta part les notes, especialment en el cas que siguin molt llargues o que n'hi hagi moltes en tots els capítols del treball. Habitualment les notes se situen a peu de pàgina ja que això fa més fàcil la lectura del text referit.

a) ANNEXOS

En aquest apartat s'inclouen tots els materials que complementen un treball. Poden contenir qualsevol mena d'informació que confirmi, il·lustri o completi un contingut tractat en l'obra. S'hi poden desenvolupar alguns punts teòrics laterals, no directament relacionats amb el tema objecte del treball. En general, doncs, s'hi desplacen totes les dades que carreguen el text i en complicarien excessivament la lectura.

b) ÍNDEXS

Hi ha diversos tipus d'índexs: analític, onomàstic, cronològic, d'il·lustracions, etc.

La finalitat de l'índex analític és que els lectors trobin les dades o els conceptes que busquen amb més rapidesa. Aquestes dades poden estar organitzades segons diferents conceptes: antropònims, topònims, etc.

En l'índex d'il·lustracions s'inclou una llista de totes les figures que apareixen en el treball seguides de la indicació de la pàgina corresponent.

Exemple d'un índex de noms propis en un treball històric:

Índex

- Alfons, príncep, després
 Alfons I d'Espanya, 67
- Altadill, Antoni, 25, 44,
 135
- Amadeu de Savoia, duc
 d'Aosta, després
 Amadeu I d'Espanya,
 11, 17, 19, 61, 66, 68,
 71, 77, 80, 83, 84, 85,
 86, 87, 88, 89, 91, 93,
 98, 101, 124, 125, 126,
 129
- arc mediterrani, 7, 9, 11,
 126
- Arteaga Pereira, José
 María, 104, 132, 133,
 137
- Aspromonte, xoc d', 43,
 44, 45
- Beranger, José María, 79,
 85, 87
- Björkman, Göran, 102
- Boletín de la Biblioteca-
 Museo Balaguer, 15,
 107, 134, 137
- Bonaventura, Arnaldo,
 100, 102, 103, 104,
 105, 106, 132, 133, 137
- Brocoli, Angelo, 98
- Buscalione, Carlo
 Michele, 66
- Buscalioni, 92, 98
- Bussi, Luigi, 130, 132, 133
- Cánovas del Castillo,
 Antonio, 94
- Carbonell, Daniel, 97
- Carbonell, Manuela, 81
- Cardona, Enrico, 100, 108
- Carini, J.M., 130, 132, 133
- Carles Albert I de
 Sardenya-Piemont, 29,
 31, 60
- Casa Savoia, 8, 11, 42,
 45, 54, 59, 60, 61, 66,
 67, 68, 69, 70, 78, 91,
 116
- Castelar y Ripoll, Emilio,
 93, 94
- Cavour, Camillo Benso di,
 comte de, 36, 37, 42,
 43, 60, 124, 125, 126
- Cialdini, Enrico, 8, 17, 65,
 68, 85, 126, 141
- Cora, Guido, 100, 108,
 109, 110, 111
- Corona d'Aragó, 9, 12, 13,
 57, 58, 59, 70
- Corti, Luigi, 71
- Custoza, batalla de, 43,
 47, 51, 52, 61
- Cutchet i Font, Lluís, 22,
 23, 24, 26, 27, 30, 32,
 33, 34, 47, 48
- Amadeu de Savoia,
 príncep de Sardenya-
 Piemont, després
 d'Itàlia; duc d'Aosta, 87,
 88
- Dragonetti, marquès de,
 85, 86
- Durando, Giacomo, 6, 8,
 17, 26, 33, 37, 39, 126
- El Conceller*, 20, 54, 114,
 134
- El Genio*, 5, 13, 14, 90,
 112, 118, 134, 140
- El Telégrafo*, 4, 17, 19, 21,
 22, 23, 24, 26, 27, 28,
 29, 30, 31, 32, 33, 34,
 35, 36, 38, 39, 46, 47,
 48, 49, 50, 51, 52, 53,
 54, 55, 56, 58, 60, 61,
 62, 81, 117, 118, 120,
 121, 123, 131, 134,
 137, 141
- Espartero, Baldomero, 17,
 26, 33, 73, 74, 75
- Estats Pontificis, 38, 42,
 43, 44, 54, 78, 91, 124
- Eugeni de Savoia, príncep
 de Carignan, 68, 69,
 81, 85
- Felibres* provençals, 9,
 106
- Ferran de Coburg, 64, 67,
 69, 70, 71
- Florència, 30, 43, 48, 65,
 68, 74, 81, 82, 83, 85,
 87, 89, 98, 101, 102,
 124
- Garibaldi, Giuseppe, 9,
 29, 33, 36, 37, 38, 42,
 43, 44, 45, 52, 55, 56,
 60, 64, 96, 118, 119,
 124, 125, 126, 131,
 135, 141
- Gelabert, Alfons, 30, 32,
 37
- Gènova, 23, 24, 25, 26,
 27, 28, 29, 30, 34, 35,
 36, 37, 48, 65, 74, 81,
 83, 94, 96, 102, 109,
 110, 118, 120, 121
- Giuria, Pietro, 28, 119
- Grassi, Àngela, 13, 14,
 15, 16, 132, 135, 139
- Guerra de Crimea, 20, 35,
 113
- Guerra francoprussiana,
 125
- Hohenzollern-
 Sigmaringen, Leopold,
 príncep, 72, 73, 76, 77,
 78, 140
- Hugo, Victor, 5, 11, 14,
 20, 116
- Humbert de Savoia,
 príncep, després
 Humbert I d'Itàlia, 61,
 77, 81, 83, 85, 88, 110
- Isabel II d'Espanya, 44,
 45, 46, 67, 76, 91, 140,
 142
- Ístria, 42, 54
- Karr, Alphonse, 34, 48
- Kossuth, Lajos, 20
- L'Alguer, 95, 143
- La Corona de Aragón*, 7,
 9, 10, 16, 17, 20, 21,
 60, 63, 70, 113, 134
- Lacunza, Roman, 7, 21,
 34
- Lanza, Giovanni, 74, 76
- Legió Hongaresa, 37, 56
- Legió Ibèrica, 9, 43
- Lissa, combat naval de,
 50

c) BIBLIOGRAFIA

Tot treball científic ha d'incorporar una bibliografia al final. En alguns treballs la bibliografia és absolutament necessària, ja que és matèria principal d'estudi del treball. Generalment les obres referenciades s'ordenen per cognoms d'autors, ordenats alfabèticament. Tanmateix, en alguns casos pot ser interessant classificar-les per temes.

Exemple de bibliografia:

Bibliografia

- BALDINI, G. «Spagna e Sardegna nel 1860». Dins: *Atti del Convegno Nazionale di Storia del Risorgimento*. Bologna: [s.n.], 1939, p. 123-171.
- BECKER, Jerónimo. *Relaciones diplomáticas entre España y la Santa Sede*. Madrid: Imprenta de Jaime Ratés Martín, 1908.
- BOFARULL, Antoni de (ed.) *Los trovadores nous : col·lecció de poesías catalanas, escullidas de autòrs contemporáneos per..., primer secretari de la Real Academia de Bonas Lletres de Barcelona*. Barcelona: Libreria Nacional y Estrangera de Salvador Manero, 1858.
- BONAVENTURA, Arnaldo. *La poesia neo-latina in Italia dal secolo XIV al presente*. Città di Castello: Lapi, 1900.
- BOSELLI, Carlo. «Balaguer en Italia». *Boletín de la Biblioteca-Museo-Balaguer*, época 3, año IV, 40 (abril 1903), p. 1-3.
- CALCATERRA, Carlo. *Manifesti romantici e altri scritti della polemica classico-romantica*. 2a ed. ampliata a cura di Mario Scotti. Torino: UTET, 1979.
- CANTÚ, Cesare. *Los herejes de Italia*. Madrid: [Rojas], 1868. (Traducida por D. Manuel González Llana.)
- CASAS NADAL, Montserrat. «El periodisme barceloní i la unificació italiana (1859-1870)». *Anuari de Filologia. Filologia Romànica*, volum XVII, secció G, núm. 5. (1994), p. 31-38.
- «La questione romana en la premsa catalana del segle XIX». Dins: *Homenatge a mossèn Jesús Tarragona*. Lleida: Ajuntament de Lleida, 1996, p. 409-424.
- CASASÚS, Josep M. «Les cròniques d'Itàlia de Víctor Balaguer, primera mostra catalana de periodisme de guerra». Dins: *Periodisme català que ha fet història*. Barcelona: Proa, 1996, p. 50-55.
- CASTELAR, Emilio. *Recuerdos de Italia*. Madrid: Oficinas de la Ilustración Española y Americana, 1876.
- CHABOD, Federico. *Storia della politica estera italiana dal 1870 al 1896*. Bari: Laterza & Figli, 1951.
- CINTI, Bruna. «Víctor Balaguer e Italia». *Estudis de llengua i literatura catalanes oferts a R. Aramon i Serra en el seu setantè aniversari. Estudis Universitaris Catalans*, v. XXIX, segon de la tercera època (1980), v. II, p. 135-147.
- COLONIA ITALIANA IN MADRID. *Relazione della riunione privata del 29 settembre 1884*. Madrid: Escuela Tip. del Hospicio, 1884.
- COMAS I GÜELL, Montserrat. «Víctor Balaguer, Surge et ambula». *Revista de Catalunya*, 110 (setembre de 1991), p. 73-89.
- *Epistolari de Víctor Balaguer : aproximació a un catàleg (1842-1868)*. Vilanova i la Geltrú: Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, 1986.

2 Els tipus de lletra

2.1 Rodona

La rodona s'utilitza en els tipus de text següents:

- a) El text general de l'obra
- b) Els textos que són inclosos dins d'un quadre, excepte els encapçalaments que s'escriuen generalment en cursiva

Exemple:

<i>Espècie</i>	<i>Tendència tròfica</i>	<i>Lloc de caça</i>	<i>Lloc de nidificació</i>
àguila daurada	mastozoofàgia	a terra; àrees culminals, conreus	roques
àguila cuabarrada	ornitofàgia	a l'aire i a terra; bosquines	roques

- c) Les citacions del títol d'un article, d'un capítol, d'un poema, d'una cançó, que formen part d'un llibre, d'una revista, d'un diari, etc. S'escriuen, a més, entre cometes.

Exemples:

«Les campanes toquen» és un capítol del llibre de Raimon Casellas *Els sots feréstecs*. És remarcable el lirisme de la cançó «Verges» de l'àlbum *Verges 50*, de Lluís Llach.

- d) Els noms de codis, lleis, resolucions, mocions, decrets i altres documents legals

Exemple:

La Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya obliga la Generalitat a promoure la llengua i la cultura catalanes.

- e) Els noms dels textos sagrats

Els cristians divideixen la col·lecció bíblica en dues parts: el Nou Testament i l'Antic Testament

- f) Les denominacions d'organismes, empreses, congressos i entitats de tota mena, tant si són catalans com estrangers.

Acord definitiu per tancar la plant de l'empresa Thompson a Barcelona

- g) Els noms de marques registrades

El grup format per Volkswagen-Audi i SEAT ha baixat les vendes un 7,9 per cent

- h) Els sobrenoms, renoms, àlies, pseudònims i malnoms de reis, papes i sants.

L'expedició a Sardenya de Martí el Jove de 1408-1409 provocà l'estat de guerra

- i) Les paraules a les quals es vol donar un èmfasi especial o un segon sentit, que s'escriuen entre cometes, i també pe denotar que un estrangerisme és pronunciat d'acord amb la fonètica catalana.

La «perfecció» de les construccions dels anys seixanta no és comparable amb la de cap altre període

Quan va arribar el «quefe» tothom va córrer

Notem la diferència entre la manera de representar el barbarisme «quefe» i el mot espanyol *jefe*.

- j) En tots els casos que hauríem de fer servir la cursiva en un text que és en cursiva. Un cas específic són les citacions dels títols d'obres en un text en cursiva; alguns editors prefereixen escriure'ls entre cometes i en cursiva, i d'altres, en rodona.

Crec que llegint i meditant Idioma i prejudici, de Rafael L. Ninyoles, i repassant Conflicte lingüístic valencià, tots podem aprendre.

Crec que llegint i meditant «Idioma i prejudici», de Rafael L. Ninyoles, i repassant «Conflicte lingüístic valencià», tots podem aprendre.

2.2 Cursiva

La cursiva s'utilitza amb les funcions següents: *atestació* (o reproducció exacta), *disjunció* (o anotació fora de text) i *insistència* (o posada en relleu).

2.2.1 Atestació (o reproducció exacta)

La cursiva és utilitzada com un recurs per indicar que reproduïm una lletra, una paraula, un fragment o un text exactament com apareix en un altre context.

S'escriuen, doncs, en cursiva:

- a) Les citacions de títols de llibres, obres teatrals, òperes i altres obres musicals, pel·lícules, serials de televisió i, en general, obres no periòdiques¹. Només s'escriu amb majúscula la inicial absoluta del títol i la inicial dels noms propis que inclou

El manuscrit datat l'any 1272 del *Llibre de les costums de Tortosa* constitueix una de les deus més riques del vocabulari jurídic medieval del català.

Si un títol en cursiva dins un text en rodona inclou una altra expressió amb funció d'atestació, per exemple, un altre títol en el seu enunciat, generalment no es marca de cap manera especial, però s'hi mantenen les majúscules que aquesta conté. També es pot distingir amb cometes.

Aproximació al Tirant lo Blanc és un llibre de Martí de Riquer, editat per Quaderns Crema.

Aproximació al «Tirant lo Blanc» és un llibre de Martí de Riquer, editat per Quaderns Crema.

¹ Les sigles corresponents a un enunciat que s'escriu en cursiva —per exemple, títols d'obres— s'escriuen sempre en rodona: «El DOGC és el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*».

Si un títol en cursiva inclou una expressió amb funció d'insistència, aquesta s'escriu en rodona o bé entre cometes simples:

La solució de Joan Coromines a la qüestió del per i per a
La solució de Joan Coromines a la qüestió del 'per' i 'per a'

- b) Les citacions de títols de revistes, fullets, setmanaris, còmics i altres obres periòdiques. S'escriuen amb majúscula la inicial absoluta del títol i la inicial de tots els substantius i els adjectius qualificatius i ordinals.

A l'època que Yxart escriu cartes, Puig publica a *La Vanguardia* una sèrie de cròniques d'Amèrica.

- c) Les citacions de títols o les denominacions d'obres d'art. S'escriuen amb majúscula la inicial absoluta del títol i la inicial dels noms propis que conté.

Josep Llimona va obtenir un premi d'honor el 1907 amb l'escultura *El desconsol*.

- d) Les paraules, frases i expressions estrangeres no adaptades al català, incloent-hi les llatines i les d'altres llengües mortes o inventades. És poc recomanable escriure en rodona les expressions llatines recollides pels diccionaris generals, ja que l'aplicació sistemàtica d'aquest criteri pot donar uns textos força incoherents tipogràficament. (Aquest també és el cas de les paraules llatines *bis*, *ter*, que es componen en cursiva, tot i que quan aquests mots apareixen aïllats es poden escriure en rodona.)

L'argument de la llengua materna deixaria d'operar *ipso facto* des del moment en què les mares començaren a criar llurs fills en l'idioma dominant.

Viu al carrer de Muntaner, 122 bis.

Les abreviatures d'aquests mots o frases generalment s'escriuen també en cursiva.

Pel que fa a aquests casos, *vid.* 45.9

Op. cit., p. 154-156

Un cas especial són els noms científics llatins de les espècies d'animals i vegetals, la inicial absoluta dels quals s'escriu amb majúscules.

Ocupen Europa occidental dos gèneres, representats per dues espècies, el llop (*Canis lupus*) i la guineu (*Vulpes vulpes*).

- e) Les paraules compostes que contenen algun element que ha d'anar en cursiva

No recordo si em va dir que tenia un bar, un *sanck-bar* o un restaurant.

- f) Els noms propis de naus, aeronaus, trens, satèl·lits, ferrocarrils, etc. S'escriuen amb majúscula la inicial absoluta del nom, la inicial de tots els substantius i tots els adjectius qualificatius i ordinals. Cal tenir en compte que els models de cotxes, vaixells, avions, etc., són noms propis, però amb un sentit genèric, per la qual cosa s'escriuen en rodona.

La corbeta espanyola *Diana* Va haver de disparar trets d'avís a un vaixell de l'Iraq.

Ahir va sortir de Bagdad un Boeing-747 amb noranta-sis ciutadans nord-americans.

2.2.2 *Disjunció (o anotació fora de text)*

La cursiva és utilitzada com un recurs per marcar que la lletra, la paraula o el fragment en cursiva no formen part del discurs del text, sinó que hi aporten qualsevol altre tipus d'informació addicional.

S'escriuen doncs en cursiva:

- a) Les acotacions i les descripcions de les escenes dels guions radiofònics, de les obres de teatre, cinema i televisió, i les transcripcions de textos orals.
- b) Els peus de figura.² Si el peu inclou una expressió en funció d'atestació, per exemple el títol d'un llibre, aquest generalment s'escriu entre cometes.
- c) Les lletres d'ordre *a*, *b*, *c*, etc., en minúscula, emprades per dividir i enumerar diferents parts que se citen en un paràgraf en rodona.

2.2.3 *Insistència (o posada en relleu)*

La cursiva s'utilitza com un recurs per posar un èmfasi especial en una lletra, un mot o un fragment.

S'escriuen doncs en cursiva:

- a) Les paraules o els fragments que interessa remarcar dins el text, generalment perquè després els segueix una explicació. Un cas específic d'aquest ús és el dels sobrenoms, renoms, i pseudònims quan apareixen al costat de l'autònim (llevat dels que corresponen als reis, als papes i als sants.) D'altra banda, però, la cursiva no s'utilitza per als sobrenoms, renoms, malnoms o pseudònims si apareixen sols; s'escriuen en rodona i amb majúscula inicial es substantius i els adjectius qualificatius i ordinals de què consten.

Finalment, cal esmentar la *viscositat molecular*, propietat responsable de la transmissió de moviment entre dues capes de fluid paral·leles.

L'assassinat de Vicente López, *Tito*, podria haver estat un error

- b) Les lletres, els mots, les frases o els fragments presos com a formes lèxiques, és a dir, amb sentit metalingüístic.
És norma ben consolidada que llavors escrivim *perquè* i no admetem *per a que*.
- c) Les paraules o expressions mal escrites expressament, vulgars o d'argot.
Només arribar al pis començà a sonar el telèfon: el *dire* va ser el primer.
- d) Els encapçalaments dels quadres

² Els peus de figura també es poden escriure amb rodona i amb un cos més petit amb relació al del text general de l'obra

- e) Els símbols de magnituds i els termes algebrics en els textos científics i les fórmules en què s'utilitzen (s'escriuen amb minúscula.) Se n'exceptuen les lletres gregues i els símbols dels elements químics i de les unitats de mesura, que s'escriuen en rodona.

El volum d'un cilindre limitat a sobre per una superfície $z = f(x, y)$ a sota pel pla $z = 0$, i lateralment per la superfície cilíndrica

- f) S'escriuen entre cometes simples, i no en cursiva, els significats o equivalències lèxiques de mots o expressions.

El Capuig és una zona de parlar xipella (*pasi*, 'pase'; *bemi*, 'beme').

- g) S'escriuen entre cometes simples els mots i les expressions que haurien d'anar en cursiva en els titulars de premsa d'alguns diaris.

[El conseller] Roma vol totes les autopistes per negociar més 'peatges tous' (Titular de portada del diari Avui del 29 de gener de 1995.)

2.3 Versaleta

La versaleta s'utilitza en els tipus de text següents:

- a) Els títols d'obres que se citen a elles mateixes dins d'un text; no han de portar la inicial absoluta en majúscula.

El dirigent del Sinn Féin rebutja en exclusiva per a EL TEMPS qualsevol treva amb el Govern britànic.

D'aquella primera eina, d'evident utilitat, s'ha passat ara al present DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ.

- b) Els noms dels personatges, en les obres de teatre i en els guions de pel·lícules. Quan apareixen dins d'una acotació en cursiva, s'escriuen també en versaleta rodona.

BERTA: Jo faig com qui tanca els ulls, però hi veig.

(*Se sent, apagat, dalt de la cambra, el plor de VÍCTOR, un plor de criatura adolorida*).

- c) Els cognoms dels autors, que cal escriure amb majúscula inicial, en les notes a peu de pàgina, les bibliografies, els índexs onomàstics, etc.

BADIA I MARGARIT, Antoni. *Llengua i cultura als Països Catalans*. Barcelona: Edicions 62, 1964.

- d) La numeració romana dels segles³ i dels volums de toms, capítols, etc., d'una publicació. És a dir, les xifres romanes s'escriuen en versaleta quan acompanyen un mot escrit en minúscula⁴.

Al segle XVIII visqué a França un dels homes més genials i abominables d'una època en la qual sovintejaren figures genials i abominables.

³ Si les xifres dels segles que apareixen en tot un text no passen de tres caràcters, també s'acostumen a escriure amb majúscules.

⁴ Els nombres romans que segueixen el nom d'un rei, papa, etc., s'escriuen en majúscula.

3 Alguns signes de puntuació

3.1 El punt

Aquests usos no fan referència a les pauses del discurs, sinó que tenen una finalitat més tècnica que no ortogràfica:

- a) És el signe que marca el final de les abreviatures i que les distingeix dels símbols i de les sigles. En algun cas es pot substituir per la barra inclinada, però no poden aparèixer mai alhora.

* Viu al c/ Còrsega, 127

Viu al c/ Còrsega, 127

Viu al c. Còrsega, 127

- b) Quan l'abreviatura és composta per més d'un element, es deixa un espai entre les dues abreviatures. Entre les inicials de noms i cognoms de persona hem de deixar, doncs un espai després del punt.

A. M. Badia i Margarit

- c) En les indicacions horàries i de còmput de temps, és el signe que separa les hores dels minuts i aquests dels segons. No s'han d'utilitzar els dos punts per separar les hores dels minuts, i aquests dels segons, tant si es tracta de la indicació horària com si es tracta del temps invertit a fer alguna cosa. Fa aquesta funció el punt, d'acord amb el sistema de l'Europa continental, i en contraposició al sistema angloamericà, que hi utilitza els dos punts. És incorrecte fer servir els signes de graus.

L'horari és de les 9.30 a les 13.30

* L'horari és de les 9:30 a les 13:30

*El guanyador de la cursa ciclista ha fet un temps de 4^h 32' 15''

*El tren surt a les 7.17 h.

Et tren surt a les 7.17 h.

*El guanyador de la marató va fer un temps de 2:21:32.67

El guanyador de la marató va fer un temps de 2.21.3,67

- d) En les datacions, no se'n posa al final d'una data

*Barcelona, 16 de gener de 1995.

Barcelona, 16 de gener de 1995_

3.2 Les cometes

La grafia de les cometes és diferent segons els usos de les llengües. En català se n'usen tradicionalment tres: les *cometes baixes* o *lletines* (« »), les *cometes altes* o *angleses* (“ ”) i les *cometes simples* o *senzilles* (‘ ’). Mantenen una relació de jerarquia en aquells casos en què cal utilitzar més d'unes cometes dins d'una mateixa oració, com és ara en algunes citacions: cometes baixes, cometes altes i cometes simples.

Li vaig dir: «El professor ha dit que “*film* vol dir ‘pel·lícula’”.»

Cal tenir en compte que la composició d'una citació en un cos més petit és un signe diacrític suficient, per la qual cosa les cometes hi són innecessàries.

Gabriel Ferrater, en el pròleg a *Nabí*, afirma:

Carner pertany a una època de poetes, des de Paul Valéry a Gottfried Benn, en qui el fet d'ésser un poeta i d'escriure poemes és un tema obsessiu.

- a) Les cometes no s'han d'utilitzar en funcions ja reservades a altres recursos gràfics, com ara altres tipus de lletra.

* La paraula «camió» és aguda

La paraula *camió* és aguda

- b) Les cometes de tancament se situen sempre abans de la coma, el punt i coma, el punt i els dos punts.

És així que parlem d'idiomes «superiors» i «inferiors», «urbans» i «rurals».

4 Bibliografies. Referències bibliogràfiques

El terme *referència* es fa servir tant per a les notes —al peu de la pàgina, al final dels capítols o al final de l'obra— que remetent a altres obres, com per a la llista d'obres — el que solem anomenar *bibliografia*— que l'autor posa la final de l'obra. La diferència és que en les notes la referència sol ser abreujada i en les llistes bibliogràfiques ha de ser més completa.

La nostra exposició segueix la norma ISO relativa a les referències bibliogràfiques, que és també l'emprada per la majoria de documentalistes i bibliotecaris.

4.1 Elements de les referències bibliogràfiques

Per fer la citació completa d'una obra, cal extreure els elements d'aquesta citació de la mateixa obra. Tant si es tracta d'obres textuales (llibres, revistes, opuscles, etc.) com d'audiovisuals (cassets, vídeos, programes de TV, etc.), aquestes dades, en principi, hi han d'estar consignades.

4.1.1 Autoria o responsabilitat principal

- a) L'autor de l'obra és la persona o col·lectivitat responsable del contingut intel·lectual o artístic de l'obra.

Cal respectar al màxim tal com apareix en l'obra; l'única variació és que cal posar primer els cognoms, amb majúscula inicial i versaletes (si no es pot disposar de versaletes es posa tot el cognom amb majúscula), seguits del nom de fonts.

FABRA I POCH, Pompeu

- b) Si el cognom va precedit d'alguna partícula (preposició, article, etc.), en català es posa darrere del nom de fonts, en minúscula.

FLUVIÀ, Armand de

Per a d'altres llengües cal tenir en compte que cadascuna té les seves normes. Només en citem a continuació algunes de les més usuals:

- *Anglès*. L'ordenació es fa sempre a partir de la partícula.

DE MORGAN, Augustus

MACDONALD, William

- *Espanyol*. Article sol: a partir de l'article

LAS HERAS, Manuel

Altres partícules: a partir del primer cognom

FIGUEROA, Francisco de

- *Francès*. Article o contracció de preposició i article: a partir de la partícula

DES GRANGES, Charles-Marc

LE ROUGE, Gustave

Altres partícules: a partir del primer cognom

LA FONTAINE, Jean de

MUSSET, Alferd de

- c) Si hi ha entre un i tres autors, s'han de consignar separant-los amb un punt i coma.

CIRICI, Paula; MAS, Rosa de; ALBERT, Jaume.

- d) Si hi ha més de tres autors, se'n cita un —generalment, el primer en els crèdits de l'obra—, i a continuació es posa l'expressió llatina abreujada *et al.* ('i altres') en cursiva i entre claudàtors en rodona: [*et al.*]

MARÍ, Isidor [*et al.*]

- e) També es considera autor l'editor, compilador o curador d'una obra col·lectiva. En aquesta cas, es posa l'abreviatura *ed.* en rodona i generalment entre claudàtors o parèntesis: [ed.]

BALLESTER, Ramona [ed.]

4.1.2 Títol

- a) El títol de qualsevol publicació independent es compon tipogràficament en cursiva i separat del nom de l'autor per un punt.

PONSÀ, Mercè. *Els bolets catalans*

- b) El subtítol se separa del títol amb dos punts i porta la primera lletra en majúscula

PONSÀ, Mercè. *Els bolets catalans: Assaig de classificació*

- c) En el cas de publicacions bilingües cal posar el títol en cada llengua separant-los pel signe d'igual (=) i un espai a banda i banda.

CATALUNYA. GENERALITAT. DIRECCIÓ GENERALITAT DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. *Llei de normalització lingüística = Loi de Normalisation Linguistique.*

4.1.3 Edició

En les referències bibliogràfiques només se citen la segona edició i les posteriors. Es fa a continuació del títol, separant-les amb un punt, i fent servir els ordinals abreujats, sense punt (*1a*, *2a*, etc.) i seguit de l'abreviatura *ed.* en rodona.

Diccionari de la llengua catalana. 2a ed.

4.1.4 Dades de publicació o peu d'impremta

a) Inclouen les dades sobre la ciutat, l'editorial i l'any d'edició. Cal posar aquestes dades després del número de l'edició. Es posa el nom de la ciutat seguit de dos punts; el nom de l'editorial seguit de coma; i l'any d'edició seguit de punt. Les indicacions *s.a.*, *editorial*, etc. no cal posar-les.

Diccionari de la llengua catalana. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1982.

b) Si no es pot saber el lloc d'edició es posa l'abreviació *s. l.* entre claudàtors: [s. l.].

c) Si no es pot saber l'editorial es posa l'abreviació *s. n.* entre claudàtors: [s. n.].

d) Si no es pot saber l'any d'edició es posa l'abreviació *s. a.* entre claudàtors: [s. a.]. Es pot posar en aquest cas l'any del *copyright* o el dipòsit legal.

4.1.5 Importància material

Es refereix al nombre de volums o de pàgines que té l'obra. S'escriuen després de l'any d'edició seguits de l'abreviatura *vol.* o *p.* segons sigui el cas.

ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de B. *Diccionari català-valencià-balear*. 2a ed. Palma de Mallorca: Moll, 1978. 10 vol.

4.1.6 Col·lecció

Se cita entre parèntesis, amb el nom de la col·lecció en primer lloc i separat del número de la col·lecció per un punt i coma. La inicial del primer mot del nom de la col·lecció i la inicial dels noms i adjectius que hi duu van en majúscules.

PRIM, Ramon. *El viatger*. Granollers: El Full, 1984. (Els Joves; 3)

4.2 Referències de parts de monografies o publicacions en sèrie

Quan es vol citar una part (capítol, article, annex, etc) d'una monografia cal tenir en compte si només es tracta d'un autor o es tracta d'autors diferents.

a) Si és el mateix autor (el de la part que volem citar i el de la monografia) es procedeix com si es tractés d'una monografia però es posa, entre el nom de l'autor i el títol de la monografia el títol de la part consultada entre cometes. Després de l'any es posen les pàgines que ocupa la part.

COROMINES, Joan. «Massa dièresis?». *Lleures i converses d'un filòleg*. 2a ed. Barcelona: Club Editor, 1974. p. 62-66.

- b) En el cas que els autors de la part i de la monografia siguin diferents, es fa igual que en el cas precedent, però en les dades bibliogràfiques de l'obra cal posar el nom de l'autor de la monografia precedit de l'expressió «A:» o «Dins:».

SEGARRA, Mila. «Reflexions sobre la normativa sintàctica actual». A: UNIVERSITAT DE BARCELONA. DEPARTAMENT DE LLENGUA CATALANA. *Problemàtica de la normativa del català: Actes de les Primeres Jornades d'Estudi de la Llengua Normativa*. Barcelona: Publicacions de l'Abadía de Montserrat, 1984. p. 13-37

- c) Pel que fa a les revistes, a continuació de la part, cal posar el nom de la revista (en cursiva), el volum en què es troba el número (si n'hi ha), el número que la identifica, l'any de publicació (entre parèntesis) i les pàgines.

COTS, Pere. «La investigació a l'aula». *Com: Ensenyar Català als Adults*, 18, (1989), p. 31-35.

- d) En el cas dels articles de diari, després de les dades referents a l'article, es posa el nom del diari (en cursiva) seguit d'un punt, el lloc d'edició del diari (en rodona) seguit de dos punts, el número, la data (entre parèntesi) seguida de coma i la pàgina.

NÚÑEZ, Albert. «Aquest any sí!!» *Avui*. Barcelona: núm. 612, (15.12.1990), p. 27.

4.3 Esquemes de les referències bibliogràfiques més usuals

4.3.1 Monografies

Cal entendre per *monografia* qualsevol publicació no periòdica, en el sentit que és completa en un sol volum o en un nombre limitat de volums fixat a l'avançada

ESQUEMA D'UNA MONOGRAFIA

COGNOMS, Nom de fonts. *Títol*. Núm. d'edició. Lloc d'edició: Editorial, any. Nre. de volums. Nre. de pàgines. (Col·lecció; núm. dins la col·lecció)

Exemples:

BRUGUERA, Jordi. *Diccionari ortogràfic i de pronúncia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1990. 732 p. (Diccionaris Complementaris; 1)

CARBONELL, Jordi; CARRERAS, Joan. (dir.) *Gran enciclopèdia catalana*. 2a ed., 1a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1988-1993. 25 vol.

4.3.2 Publicacions en sèrie

Per *publicació en sèrie* (o *seriada* o *periòdica*), cal entendre qualsevol publicació, impresa o no, que apareix en fascicles o volums successius, correlacionats

numèricament o cronològicament, durant un temps no fixat a l'avançada i amb una periodicitat qualsevol.

ESQUEMA D'UNA PUBLICACIÓ EN SÈRIE

Títol. Lloc de publicació: volum, núm. (mes any)

Exemple:

Llengua i Administració. Barcelona: 3, 13 (agost/setembre 1982)

4.3.3 Parts de monografies

ESQUEMA D'UNA PART DE MONOGRAFIA

COGNOMS, Nom de fonts. «Títol de la part corresponent». A: Dades de publicació de la monografia

- Quan l'autor de la part i el de la monografia són diferents:
BARBAL, Maria. «Camins de ciutat». A: SEGURA, Isabel (dir. i coord). *Barcelldones*. Barcelona: L'Eixample, 1989. (Espai de Dones)
- Quan l'autor de la part i el de la monografia són el mateix:
SOLÀ, Joan. «Reflexions sobre els pronoms febles». *Estudis de sintaxi catalana*, 2. 2a ed. Barcelona: Edicions 62, 1978. (Llibres a l'Abast; 105), p. 19-37.
- Pot ser que se citi un volum d'una obra, el qual, a més, pot tenir títol propi:
PUIG I FERRETER, Joan. *El pelegrí apassionat: L'aventura*. Vol. 1: *Janet vol ser un heroi*. Perpinyà: Proa, 1952 (A Tot Vent)

4.3.4 Parts de publicacions en sèrie

- Articles de revista

ESQUEMA D'UNA PART DE PUBLICACIÓ EN SÈRIE

COGNOMS, Nom de fonts. «Títol de l'article». *Títol de la Revista*. [Lloc de publicació] volum, núm. (any) p.

Exemple:

CAMPS, Oriol. «Fem l'article». *Llengua i Administració* [Barcelona] 3, 13 (ag./set. 1982 - juny 1985), p. 3

- Articles de diari

ESQUEMA D'UN ARTICLE DE DIARI

COGNOMS, Nom de fonts. «Títol de l'article». *Nom del Diari*. [Lloc d'edició] núm., (data), p.

Exemples:

ARGEMÍ, Lluís «Què passa a la Unió Soviètica». *Avui* [Barcelona] 4711, (11.12.90), p. 13

CARRILLO, Rodolf. «¿Existeix el risc i l'assumim?» *Diari de Barcelona* (22.12.90) 349, p. 6.

c) Les publicacions en sèrie oficials es tracten com les altres:

«Decret 203/1988, de 17 de juliol, de revisió dels imports d'indemnitzacions per raó de serveis a la Generalitat de Catalunya». *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. (1.7.1990) 1189, p. 3485.

4.3.5. Recursos electrònics

Hi ha diverses maneres de citar els diversos recursos electrònics —pàgines web, dvd, cd-rom, etc.— que actualment tenim a l'abast. De tota manera, cal tenir en compte els següents aspectes que sempre ha de recollir una referència d'aquest tipus:

- La referència s'ha de plantejar com si es tractés d'una referència d'una monografia, és a dir, ha d'incloure l'autor (si en té), el títol del document o de la pàgina web.
- Després del títol i entre claudàtors cal indicar el tipus de suport del document electrònic consultat: en línia, cd-rom, cinta magnètica, disc, disquet.
- Si es tracta d'un document en línia cal indicar l'adreça electrònica entre parèntesis angulars < >
- És imprescindible, en els casos de pàgines web, assenyalar la data de consulta. Es fa al final de la citació i dins de claudàtors, amb la paraula «Consulta» seguida de dos punts i la data.
- Si al document consultat —encara que estigui dins d'una pàgina web— hi apareix la data de redacció, cal fer-la constar en la citació

ESQUEMA D'UNA REFERÈNCIA ELECTRÒNICA

COGNOMS, Nom de fonts. *Títol* [tipus de suport]. Lloc d'edició : Editorial, any d'edició. <adreça electrònica> [data de consulta]

Exemples:

The Chicago manual of style FAQ [en línia]. Chicago: The University of Chicago Press, 1997. <<http://www.uchicago.edu/Misc/Chicago/cmofstyle.html>> [Consulta: 4 abr. 1997]

Refranero castellano [en línia]. Granada: GeNeura, 31 jul. 1996. <<http://kal-el.ugr.es/~victor/referanes2.htm>> [Consulta: 26 abr. 1997]

Hiperdiccionari català-castellà-anglès en disc compacte [cd-rom]. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1993.

4.4 Llistes de referències bibliogràfiques

- a) Ordenació. Les llistes es poden ordenar alfabèticament per la primera lletra del primer element de les referències bibliogràfiques. Normalment s'ordenen pel cognom de l'autor. Si és una obra anònima o té més de tres autors s'ordena per la inicial del títol.

ABADAL, J. *Els comtes* [...]
Actes del Primer Col·loqui [...]
ALGUERÓ, P. *La reina* [...]

- b) Diverses obres d'un mateix autor. Quan se citen seguides diferents obres d'un mateix autor, en la primera referència se cita el nom sencer de l'autor, i en les següents el podem substituir per un guió.

GRÀCIA, Lluïsa. *Les abreviatures* [...]
— *Els símbols* [...]
— *Les sigles* [...]

4.5 Les citacions bibliogràfiques

La citació bibliogràfica és una nota, situada al peu de la pàgina, al final del capítol o al final de l'obra que remet a una altra obra. Les citacions poden ser de tres tipus:

- a) LES CITACIONS NUMÈRIQUES. Les crides de nota del text remetent mitjançant un número a l'obra, la qual està ordenada numèricament en la llista bibliogràfica del final del capítol o de l'obra.
- b) LES CITACIONS EN NOTES. Les crides de nota del text remetent a notes al peu de la pàgina, al final del capítol o de l'obra; si algunes notes contenen referències bibliogràfiques es poden citar abreujadament i, després, citar-les completament en la llista bibliogràfica, que s'ordena alfabèticament pel primer element de les referències bibliogràfiques.
- c) LES CITACIONS AMB EL PRIMER ELEMENT I LA DATA. En comptes d'una crida de nota, es pot donar el primer element —quasi sempre és l'autor— i l'any d'edició de l'obra entre parèntesis. Aleshores, en la llista bibliogràfica, és molt àgil citar les obres amb el cognom i a continuació l'any.

La idea de competència (Chomsky, 1965) [...]
[...]
CHOMSKY, Noam (1965). [...]

Si en el text se cita directament l'autor, només es posa entre parèntesis l'any.

Ja Chomsky (1965) [...]
[...]
CHOMSKY, Noam (1965). [...]